

 Sosyolojik Düşün T.C. İLKOKULU	SOSYOLOJİK DÜŞÜN ISSN: e-ISSN: 2587-2699 Yıl : 10 Cilt: 10 Sayı : 1 Haziran 2025 Yayın Geliş Tarihi: 27.02.2025 Yayına Kabul Tarihi: 11.04.2025 DOI Numarası: https://doi.org/10.37991/sosdus.1647941 Makale Türü: Derleme Makale / Review Article Atıf/Citation: Erdoğan, U. (2025). Hristiyan Ahlakının Batı Felsefesine Etkisine Nietzsche'nin ve De Benoist'nin Eleştirisi, <i>Sosyolojik Düşün</i>, 10 (1), 263-289.
---	--

HRİSTİYAN AHLÂKININ BATI FELSEFESİNE ETKİSİNE NIETZSCHE'NİN VE DE BENOIST'NİN ELEŞTİRİSİ

Umut ERDOĞAN*

Öz

Tarihsel biçimde kurgulanmış ve zamanla Hristiyan geleneğinin düşünsel zemini üzerinden geliştirilmiş Batı felsefesi, farklı düşünürlerce daima sorgulanmıştır. Batı felsefi geleneğine en yıkıcı eleştirileri getiren isimlerden biri de Nietzsche olmuş, kendisinden sonra gelen birçok düşünürü de etkilemiştir. Bu makalede de Nietzsche'nin Batı düşünce geleneğine yönelik eleştirilerine, modern Batı'nın yaşadığı krizleri ve bunun kökenlerine yönelik eleştirilerine ve Nietzsche'den izler taşıyan bir düşünür olan de Benoist'ya birbirleriyle olan etkileşimleri bağlamında yer verilmektedir. Nietzsche'ye göre Batı metafizik geleneği ve onu besleyen Hristiyanlık Avrupa'nın sonunu hazırlamıştır. Tanrı'nın ölümü kavramsallaştırmasıyla bireyin bu süreçte hapsedildiği düşünce ve yaşam biçimlerini değerlendiren Nietzsche, moderniteyle birlikte gelen evrenselci, tek biçimci yaklaşımların Hristiyanlıkla bağına dikkat çekmiştir. Benzer biçimde, yakın dönemde Fransız düşünce hayatının öne çıkan bir ismi olan de Benoist da tıpkı öncülü Nietzsche gibi, Avrupa'nın sonunu getirdiğini öne sürdüğü moderniteye ve Hristiyanlığa yönelik eleştiriler getirmiştir. Dünyanın Amerika eksenli bir tek biçimliliğe evrildiğini, bunun da Batılılaşma adı altında dayatıldığını düşünen de Benoist için de Hristiyan birlik anlayışı, bu evrenselci dayatmaların temelini oluşturmaktadır. Bu

Dr., erdogan.e.umut@gmail.com.

çalışmada, Nietzsche ve kendisinden etkilenen de Benoist'nın Batı felsefesi, modernite ve Hristiyanlık hakkındaki düşüncelerine yer verilerek modern Avrupa'nın ve modern dönemde bilginin inşasının iki düşünürü göre yarattığı krize dair bir çerçeve çizilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nietzsche, de Benoist, modernite, Hristiyanlık, Batı felsefesi.

NIETZSCHE AND DE BENOIST'S CRITICISM OF THE INFLUENCE OF CHRISTIAN ETHICS ON WESTERN PHILOSOPHY

Abstract

Western philosophy, which has been historically constructed and developed over time through the intellectual framework of Christian tradition, has always been questioned by different thinkers. One of the most devastating critics of the Western philosophical tradition was Nietzsche, who influenced many thinkers that followed him. This article discusses Nietzsche's criticisms of the Western philosophical tradition, his critiques of the crises experienced by modern West and their origins, and the interactions between these critiques and those of de Benoist, a thinker who shares traces of Nietzsche's ideas. According to Nietzsche, Western philosophy and the Christianity that nourished it have prepared the way for the end of Europe. By conceptualizing the death of God, Nietzsche examined the thought and ways of life in which the individual is trapped during this process, drawing attention to the connection between the universalist and uniform approaches brought by modernity and Christianity. Similarly, de Benoist, a prominent figure in recent French intellectual life, has critiqued modernity and Christianity, which he claims brought about the end of Europe, just like his predecessor Nietzsche. De Benoist believes that the world has evolved into a uniformity centered around America, which has been imposed under the guise of Westernization. For him, the Christian concept of unity forms the basis of these universalist impositions. This study aims to draw a framework around the crisis created by the construction of knowledge in modern Europe, according to Nietzsche and de Benoist, by addressing their thoughts on Western philosophy, modernity, and Christianity.

Keywords: Nietzsche, de Benoist, modernity, Christianity, Western philosophy.

1. GİRİŞ

Avrupalılar için “modern” olmanın ne anlama geldiğini sorgulayan Nietzsche, Hristiyan değerleri çerçevesinde kurulan düşünsel geleneğin çökmekte olduğunu açıklamaya girişmektedir. Hristiyanlıkla birlikte insanın bireysel hayatının amaçsızlık ve anlamsızlıkla kaplandığı sonucuna varan Nietzsche, Hristiyanlık ve Batı felsefe geleneğinin tamamen dayanaksız değerler, *metafizik* üzerine kurulu olduğunu görmüştür. Ona göre yapılması gereken, Batı'nın içinde olduğu krizin aşılması için, bu çürüme ve yok olma olgusu ile kökenlerinden itibaren yüzleşmektir. Kurulu olduğu metafizik değerler nedeniyle Batı medeniyetine olan saldırılarında Hristiyanlık daima Nietzsche'nin tüm eleştirilerinin hedefinde yer almaktadır. Özellikle “Böyle Buyurdu Zerdüşt” adlı çalışmasında Nietzsche, Hristiyan ve bilimsel dünya görüşlerinin ortadan kalkmasının ardından Avrupa'nın içine düşeceği kaotik, umutsuz ve nihilist karanlığa çare olarak “üstinsan” ve “ebedi dönüş” mitlerini işlemektedir (Nietzsche, 2003a). Nietzsche'ye göre Batı medeniyeti, kökenleri Sokrates'e kadar uzanan yanlış bir düşünce sistemi üzerine kurulmuştur. Sokrates'in akılcılığı, kontrol edilemez biçimde Batı felsefesini ele geçirerek onun sonunu hazırlamıştır. Nietzsche'nin despotik olarak tanımladığı akılcılık saplantısı moderniteyle güçlenmiştir (Nietzsche, 2021, 88). Öte yandan Hristiyanlık, moderniteyle birlikte sekülerleşme yoluna gitse de Nietzsche için Avrupa'nın sonu olan *Tanrı'nın ölümüne* rağmen Tanrı, Batı'nın düşünce geleneği içinde yaşamaya devam etmiştir. Avrupa'nın çöküşü, ilerleyen yıllarda 1943 doğumlu Fransız düşünür Alain de Benoist tarafından da ele alınmıştır. De Benoist, Nietzsche'ye benzer bir çerçeve içinde dünyanın kapitalist örgütlenmesi

bağlamında tektipleştirmenin Avrupa'yı sürüklediği çıkmazı analiz etmiştir. De Benoist da Nietzsche'yle benzerlikler gösteren biçimde Avrupa'nın Hristiyan ahlâkı temellerinde yükselen bir felsefi geleneği benimsemesine karşı çıkmıştır. Her iki düşünür de Hristiyan ahlâkının dünya yorumunun bireyi ve Avrupa toplumunu yönlendirdiği seyrin bir çöküş olduğu fikrinde buluşarak, farklı dönemlerde aynı meseleler etrafında eserler üretmiştir.

Bu çalışmada da Nietzsche'nin ve kendisinden etkilenen bir düşünür olan de Benoist'nın Batı felsefesine ve moderniteye yönelttiği eleştirilere yer verilmiştir. İki düşünürün görüşleri, moderniteyle birlikte Batı düşüncesine egemen olan hakikât iddialarının Hristiyan geleneğiyle olan ilgisi bağlamında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye, Hristiyan ahlâkının dünyayı insana nasıl yabancı kıldığına dair bir çerçeve çizilmeye çalışılmıştır.

2. BATI FELSEFESİNDE AYDINLANMA VE MODERNİTE

Batı, klasik çağın antik mirasını Yunan ve Roma'ya dayandırarak bir köken miti inşa etmiştir. Hristiyanlığın doğuşu ise, pagan dönemden bir kopuşu temsil etmiştir. Rönesans'ta klasik çağdan bazı unsurları yeniden canlandırmaya girişen Avrupa, Aydınlanmayla birlikte antik uygarlıklarla arasındaki bağı koparmaya ve yeni bir kimlik yaratmaya çalışmıştır (Delanty, 2013, 50). Avrupa, Aydınlanma ile kültürel bir dönüşüm yaşamıştır. Aydınlanma projesi, sanayi toplumunun gelişmesi ve modernitenin doğuşuyla beraber düzen, kesinlik, uyum, insanlık ve mutlak hakikât gibi kavramlarla örülü yeni bir paradigmayla hayata geçmiştir (Küçükalp, 2008, 34). Bu amacını gerçekleştirebilmek için Aydınlanma, insan düşüncesini hakikate ulaşma amacıyla yeniden sistematize etmeye girişmiştir. Doğa bilimlerindeki kesinlik arzusunu felsefi alana da taşıma gayretinde olan Aydınlanma, sosyal bilimlerde de hakikat peşine düşme hatasında bulunmuş,

tarihten kopuk bir insan doğası felsefesi yaratmaya girişmiştir. Bu amaç doğrultusunda Aydınlanma felsefesi sosyal bilimlerde tarihsel ve kültürel önyargılardan arındırılmış bir insan doğası metodolojisi inşa ederek, mutlak hakikate ulaşmanın yolunda, yasalarla formüle edilebilen, nomolojik ve tümevarımcı bir yöntemi dayatmıştır. Aydınlanmanın bilim anlayışı, tarih ve kültür dışında mutlak doğrular ve hakikatler peşinden, nesnel/objektif biçimde ilerlemeyi önererek, insanı sonu gelmeyecek bir hakikat arayışının içine itmiştir (Hekman, 1999, 16-22). Aydınlanma, Batı felsefesini yasalar, mutlak doğrular ve standartlar içine hapsederek, üzerinde mutabakat sağlanamayan hakikat iddialarının mutlak doğruluğunu ispatlamaya çalışmıştır. Hesapçılık ve kısıtlılık girdabına sıkışan Aydınlanma projesi, merkezinde Newton'ın doğa için geliştirdiği sistemin aynısını insan için de geliştirme gayretiyle ahlâki kodlar inşa etmeye yönelmiştir (Megill, 1998, 12; 33-37). Aydınlanmayı sarmalayan rasyonalite takıntısı, hakikat yanılgısını da yaratmıştır. Metafizik ve teolojik zeminde inşa edilen Aydınlanmacı bilim anlayışı bilimsel yöntemi ve rasyonel olarak değerlendirdiği ifadeleri hakikât sanmıştır.

Aydınlanma çağı, 16. yüzyıldan 18. yüzyıla uzanan ve Orta Çağ'dan kopuşu temsil eden, modernitenin başlangıcıyla da meşruiyetini ilân eden bir dönemdir. Mitleri yıkma amacıyla olmasına karşılık modernite, bilim anlayışı ve rasyonalite tutkusuyla aşmayı amaçladığı dini mitleri hiçbir zaman yıkamamıştır. Hristiyanlık ve Aydınlanma, moderniteyi aynı teolojik kökenlerle yaratmıştır. Modernite, sekülerleşmeyi hedeflemesine karşılık moderniteyle güçlendirilmiş bir eskatoloji olarak Hristiyanlıktaki *ilerleme* düşüncesini benimsemiştir. Dolayısıyla aslında moderniteyle ortaya konulan, Hristiyan kurtuluş inancının, ilerleme adı altında yeniden sunulmasıdır (Delanty, 2000, 33-34). Aydınlanma, Yunan kökler miti ve Hristiyanlıkla inşa edilerek Aydınlanma öncesi Batı düşünce geleneğini yeni kavramlarla, tekrar ortaya koymuştur. Avrupa Rönesansı da bu bağlamda aslında

Hristiyan teolojisinden beslenmiştir. Hristiyanlıkla birlikte insanlık tarihi, ilahi bir tarih zeminine yerleştirilerek döngüsellikinden uzaklaştırılmıştır. Tarihte *kurtuluş* fikri amaç haline getirilmiştir (Delanty, 2013, 65). Batı felsefesi, düşünceyi hakikâtle uzlaştırma amacıyla evrensel bir kültür, ahlâk ve bilgi arayışına girmiştir. Nesneye dair hakikâti bulma arayışı, modern düşünceyi biçimlendirmiştir. Bilimin, nesneye dair mutlak gerçeğe yönelmesi, rasyonelliğin evrenselciliğiyle desteklenerek modern dönemde sunulmuştur. Nesneye dair mutlak bir gerçek tutkusu ise, Nietzsche ve de Benoist’da da göreceğimiz üzere insanın nesneleştirildiği, görünen dünyanın ideal dünya uğruna gerçekliğinin inkâr edildiği bir yaşam biçimi yaratmıştır. Sonucunda ise insan, kendi doğasından koparılıp yerleştirildiği gerçek olmayan bir dünya içinde, öte dünyanın kurtuluş vaadiyle oyalandığı, dünyevi hazzardan uzaklaştığı bir dünyada yaşamaya mahkûm edilmiştir. Bu dünya, Hristiyan ahlâkıyla biçimlenmiş Batı metafizik geleneğinin dünyasıdır; Nietzsche için bu dünya, nihilizmi yaratmış ve insanı yalnızlaştırmıştır.

3. NIETZSCHE: MODERNİTEYLE TANRI’NİN ÖLÜMÜ

Nietzsche’nin felsefedeki konumu, 19. yüzyılda modernitenin peşinden sanayileşme ve kitleleşmeye yönelmiş eleştirileriyle romantizm ve Heidegger’le güçlenen postyapısalcı entelektüel eğilimin arasındadır.

İnsanlara yaşamın amacı olarak Hristiyan ideallerinin sunulması, egemenliğin soylu ve onurlu bir yaşamdan acziyetin kutsandığı bir ahlâka teslim edilmesiyle sonuçlanmıştır. Nietzsche, kendi gözünde yaşamın olumsuzlanması olan bu duruma karşı getirdiği eleştirilerde Avrupa’nın modernleşme sürecinin aslında bir çürüme ve yok olma sürecine dönüştüğüne dair felsefi bir “tokat” atmaktadır. İnsanın kaybolduğu, hiçliğe ve sahipsizliğe terk edildiği modernleşme, Hristiyan

geleneğinin yeni bir formda işlendiği biçimiyle Avrupa'nın da sonunu getirmiştir. Bu durum, Nietzsche'de nihilizmin de nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Hristiyan ahlâkı, ona göre nihilizmin temelinde yatmaktadır.

Yunan tragedyasında Apollon ve Dionysos, moderniteyle birlikte karşıt kavramlara dönüştürülen akıl ve duygunun bir arada bulunmasını temsil etmektedir. O dönemde mevcut olan akıl ve duygunun uyumunun kaybedilmesi ise Nietzsche için çöküşü başlatmıştır. Dünyayı yorumlamanın iki karşıt kutup üzerinden kurgulanmaya başlandığı felsefi eğilimlerle, Apollon ve Dionysos'un uyumlu birlikteliğinden doğan değer kaybedilmiştir. Bu bağlamda Nietzsche'ye göre nihilizm, dünyanın algılanma ve yorumlanma biçiminin Antik Yunan'dakinin aksi bir yöne evrilmesiyle, yani Hristiyanlık bağlamında değerlendirilmeye başlanmasıyla doğmaktadır. Akıl-duygu karşıtlığının kurulması gibi, görülen ve gerçek dünya ayrımı, bu düşünce geleneğinin ortaya çıkardığı bir sorun olarak, insanın yalnızlaştığı bir dünyayı da inşa etmiştir. Çünkü gerçekliğin yalnızca idealarla kavranabileceği görüşü, insanın dünyevi yaşamında onu yalnızlaştırmıştır. Nietzsche'de gerçek ve deneyimlerden ayrı bir dünya arasındaki ayrım bu nedenle doğrudan nihilizmle ilgilidir. Dünyanın kategorik biçimde bölünmesi, yapay bir dünya algısının varlığına ihtiyaç duymaktadır. Bu bölünmeyi yaratan da Nietzsche'ye göre, belirttiğimiz üzere, Sokrates ve Platon geleneğinin kurduğu ayrımı pekiştiren bir gelenek olarak ortaya çıkan Hristiyanlıktır. Yaşamı değersizleştiren bir yaklaşım olarak bu ayrım, Nietzsche'de karşımıza dünyanın *uydurulmuş* bir portresini çıkarmaktadır. İlerleyen dönemlerde modernite içinde Aydınlanmayla birlikte yeniden yorumlanacak ve "sözde" bir sekülerleşme formu içinde karşımıza çıkacak olan Hristiyan değerleri, Batı felsefesinde modern dönemde de anlamlı ve değerli olanın tanımlanmasında yegâne bir dayanağa dönüştürülmesi görevini üstlenecektir. Bu yapay anlamlar, hakikat olarak sunulduğundan, metafizik geleneğe sıkışmış (Nietzsche, 2010, 73) Batı felsefesi,

moderniteyle beraber nihilizmin gittikçe güçlendiği bir döneme girmiştir. Nietzsche için bu durum modernliğin karakterini oluşturan güç istenci bağlamında, nihilizmin doğuşuyla da doğrudan bağlantılıdır. Platoncu gelenek bağlamında kurulan gerçek ve görünür dünya ayrımı, felsefi ideallerin çıkmazına sürüklenerek insanın içinde yaşamakta olduğu dünyayı insan için değersizleştirerek onu yalnızlığa hapsedmiştir. Nihilizm bu çerçevede modernitenin üstün ideallerini *yakalamaya* çalışan söylemiyle de insanı birlik, evrensellik, eşitlik gibi ideallere yönlendirerek onu yaşamının doğasından uzaklaştırmıştır. Bu çöküş durumu olarak dekadans, güç istencinin araçsallaştırdığı ahlâk anlayışıyla doğrudan bağlantılıdır. Nasıl ki asketik Hristiyan ahlâkı insanı yaşadığı dünyadaki acıya ve terk edilmişliğe yönlendirdiyse, modernitenin idealleri de benzer biçimde bireyi üstünlük atfedilen, yapay ideallere feda etmiştir.

Nihilizmle birlikte değerlendirildiğinde *Tanrı'nın ölümü* varsayımı, Nietzsche'de Yahudi-Hristiyan değerleriyle birlikte bu değerlere bağlı geliştirilen tüm ahlâk anlayışlarına yönelik bir kınama niteliğindedir. Yahudi-Hristiyan idealler, Avrupa'yı nihilizme hapsedmiştir. Hristiyanlık, Nietzsche için Platon'un nihilizmidir (Sorgner, 2007, 120); Batı metafiziği başından beri Nietzsche'nin gözünde aslında Platonculuktan ibarettir (Heidegger, 2001, 18). Yahudi-Hristiyan dünya görüşü, Nietzsche'ye göre nihilizmin de temelindedir. Hristiyanlıktaki Tanrı kavramını, zayıfların, düşmüşlerin, hastaların Tanrısı olarak değerlendiren Tanrı anlayışını Nietzsche yozlaşmış bir tanımlama olarak değerlendirmektedir (Nietzsche, 2009, 25). Kurtuluş umudu için inşa edilen bu Tanrı anlayışı, insanın doğasıyla bağını aşındırmıştır. İnsanın en yüksek değerlerinin metafizik bir dünyada olduğunu iddia ederek insanı ampirik dünyanın ötesine iten bu görüş, Nietzsche için insanın yok oluşunun da nedenidir. Batı felsefesine egemen olan Platonculukla örtüşerek ilerleyen Yahudi-Hristiyan dünya tasavvuru, aslında var olmayan değerlere

yönelik metafizik bir dayanak yaratarak bireyleri hiçliğe itmektedir. Metafizik temeller üzerine yerleştirilen insani değerler, Nietzsche'ye göre bu nedenle temelsiz, boş ve gerçek-dışı köklere dayandırılmaktadır. Nietzsche, bu nedenle yaşamın odağının yaşamın içine değil, ötesine dayandırılmasıyla yok edilerek, nihai sonuç olarak ancak yaşamı nihilizme sürükleyeceği görüşündedir (Nietzsche, 2009, 61). Hristiyan geleneği, Nietzsche'ye göre insanı doğru yoldan çıkarmıştır (Nietzsche, 2011, 117). Hristiyanlıkla yerleşen yozlaşma, Nietzsche'de Aydınlanma sonrasında, geride bırakılması amaçlanan Tanrı anlayışı karşısına konulan inançla ilgilidir. Moderniteyle birlikte inanç karşısında modern inanç, boş bir inanç olarak *ilerleme* kabul edilmektedir. Dolayısıyla rasyonaliteye yüklenen iktidar sonucunda *boş inanç*, ilerlemeye dönüştürülmektedir (Nietzsche, 2003b, 59). Burada aslında *manevi bir hadım* söz konusudur; boş inanç olarak tanımladığı ilerleme anlayışının beraberinde getirdiği yozlaşma, insanın sonunu teslim ettiği yeni bir ahlâktan başka bir şey değildir. Dünyanın Batı metafiziği bağlamında düalist bir zeminde *gerçek* ve *görünen* olarak ayrımıyla güçlendirilmiş idealler, insanın doğasına uymayan kurgu bir dünyanın gerçek sanılmasıyla sonuçlanmıştır. Hristiyanlığın dünyası, bu nedenle insana yönelik bir yıkıma dönüşmüştür.

Nietzsche'ye göre Hristiyan değerleri üzerine kurulmuş dünya görüşü, bir hakikat istencinin tutsağı halindedir. Bu nedenle hakikat iddiasıyla ortaya konulan bilgi, aslında metafizik temeller üzerine kurularak yaratılmış, gerçeğin çarpık bir yorumundan ibarettir (Doyle, 2018, 91). Metafizik temellere yerleştirilen ve insanın bedensel varlığından koparılan Yahudi-Hristiyan değerler, dünyanın geleneksel tasviri yerine ampirik dünyadan başka bir dünyayı yerleştirmektedir. Dolayısıyla, nihilizm, inşa edilen tüm değerlerin gerçek-dışılığı ile yüzleştiğinde, artık yerine koyacağı eski değerleri de kaybetmiş olduğunu fark ettiğinde, insanı umutsuzluğa itmektedir (Doyle, 2018, 28-29). Bu nedenle Hristiyan geleneğinin

ifşası, insan için gerçek bir yıkımdır; en yüksek mertebeye yerleştirilen hakikatin bilgisi, Hristiyanlığın ifşasıyla birlikte yerle bir edilmiştir (Nietzsche, 2011, 119). Nihilizm, Yahudi-Hristiyan geleneğine dayandırılan Batı Hristiyanlığının sonucu olarak inşa edilen yüksek değerlerin aslında metafizik destek olmadan bir hiç olduğuyla yüzleşmektedir. Bu nedenle Batı kültürünün temelinde bir yüzleşmenin krizi yer almaktadır. Nihilizm, değerlerin nesnel ve ampirik dünyada temellendiği sürece anlamlıdır; ancak Batı düşünce geleneğinde durum, bunun aksidir. Değerlerden ve büyüden arındırılması amaçlanmış dünya ve modern dönemin inşa ettiği bilimsel bilgi bağlamında çizilen çerçeve bu nedenle nihilizmin meselesini oluşturmaktadır (Doyle, 2018, 29-30). İnsan, dinsel düşüncelerin hâkimiyetindeyken sahip olduğu öte dünya inancına bağlanmıştır. Ancak, modern dönemin bilgisiyle birlikte bu inanç tahribata uğramış, bireyi boşluğa itmiştir (Nietzsche, 2003b, 141). Moderniteyle yaşama istencinin olumsuzlandığı bir ahlâk anlayışı ortaya çıkarak, Nietzsche'nin dekadans olarak değerlendirdiği çöküşe neden olmuştur. Çöküş dönemi olarak modernite, kendi bilgisiyle Hristiyan ahlâkı temelli bir dejenerasyon kültürünü yaratmıştır. Moderniteyle birlikte güçsüzlüğün kutsandığı, insanın doğasının ve gücün dışlandığı bir döneme girmiştir. Nietzsche için bu durum, insana aykırıdır. Dolayısıyla kendi doğasından uzaklaştırılan insan, dünyada terk edilmişlik hissine ve umutsuzluğa boğularak nihilizme teslim olmuştur.

Güçlülere ve yeteneklilere doğrudan bir saldırı olan Hristiyanlığın hastalara, zayıflara, güçsüzlere hitap ettiğini düşünen Nietzsche, kötü bir hayat sonrasında geçtikleri sınav ardından insanların mutlu ve huzurlu bir hayata, ölerек kavuşacakları düşüncesinin böylece beslendiği fikrindedir (Sorgner, 2007, 120-121). Ancak, Nietzsche, Hristiyanlığı ve vaat ettiği sonsuz mutluluğu büyük bir yalan olarak görmektedir; ona göre, Hristiyanlığın bilgisi, kendisini yansıtmaya çalıştığının aksine sevgiyle değil, nefretle yaratılmıştır (Nietzsche, 2013, 63).

Nietzsche bu nedenle Hristiyanlıktaki acının anlamsızlığını tiksindirici bulmaktadır. Öte yandan acı, Hristiyanlığın hitap ettiği zayıf, zavallı, zor durumdaki insanların içinde bulundukları durumdur da. Dolayısıyla acıyla ilintili biçimde kurulan Hristiyanlığın kurtuluş mekanizması, acının ortadan kaldırıldığı bir dünyayı vaat ederek, hayatın üstünü örten metafiziğin ve fenalığın da üstünü kapatacak araca dönüşmüştür (Nietzsche, 2013, 84). Yaşamın korkunçluğunun savunusu, Hristiyan ahlâkının örtüsü altına gizlenerek gerçekleştirilmiştir. Asketik Hristiyan ahlâkına yerleşmiş olan kurtuluş inancı, din adamının da aracılığıyla dünyadaki acının hafifletilmesi için bir avuntuya dönüştürülmektedir (Nietzsche, 2013, 150). Yalnızca acının, zavallılığın, yoksulluğun, acı içinde olanların, hastaların, güçsüzlerin *iyi* olduğunu kabul eden Hristiyan ahlâkının bu kökenlerinin Yahudilikten geldiğini belirten Nietzsche, insan ruhunu dünyada lanetli bir konuma yerleştirmektedir (Nietzsche, 2013, 48). Batı metafiziğinin inşa ettiği yapay dünya, üzerinde yükseldiği Yahudi-Hristiyan geleneği sayesinde güçlenmiştir. Zira gerçekliğin acısından kaçma ihtiyacı, inşa edilmiş yalandan dünyayı buna ihtiyaç duyan tüm acı içindeki insanlar için bir *kurtuluşa* çevirmiştir (Nietzsche, 2009, 21). Hristiyanlığın daima karamsarlık ve karanlık peşinde olduğunu düşünen Nietzsche, yaşama karşı derin bir nefret beslediğini öne sürdüğü Hristiyanlığın bu nedenle insanı hem kendine hem de diğerlerine karşı, özellikle kendisinden farklı olanlara karşı daima bir nefrete sürüklediği, düşmanlık ve saldırganlık doldurduğu fikrindedir (Nietzsche, 2009, 29). Daima bir bedel ödeme göreviyle kuşatılan insan, Hristiyan geleneğince kurtuluşun peşinden koşmaya yönlendirilmiş, gerçek olmayan bir dünya içine hapsedilmiştir.

Hristiyanlıktaki evrenselcilik anlayışına karşı çıkan Nietzsche, Hristiyanlığın bireyleri herkese ve her şeye karşı *yargıca* çevirdiğini öne sürmektedir. Modern dönemin karakterinde öne çıkan bir başka unsur olarak Tanrı karşısında ruhların

eşitliği kabulü çerçevesinde şekillenen evrenselcilik, Nietzsche'ye göre eşit haklar prototipini inşa eden düşünsel çerçeveyi sunmaktadır (Nietzsche, 2010, 477). Hristiyan teslis inancındaki Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'un birliği olarak karşımıza çıkan birlik anlayışı, Batı felsefesindeki evrenselcilik yaklaşımıyla örtüşmektedir. Hristiyanlıktaki eşitlik ve acı içinde olanlara sempatiyle yaklaşma doktrini, modernitenin karakterine sirayet ederek (Nietzsche, 2010, 595) insanı daima kontrol altında tutmaya yaramıştır. Evrenselci bir yaklaşım olarak birlik anlayışı bu bağlamda bir denetim mekanizması rolü de üstlenmektedir. Nietzsche'ye göre evrenselcilik ve eşitlik anlayışlarıyla moderniteyle birlikte bilgi, modern ideolojiyle *sürüleştirme* işlevi görmüştür (Nietzsche, 2015, 57). Sürüleştirilerek Hristiyan geleneğince kurulan bilgiye hapsedilen Avrupa, daima mağrur ve acı içinde olmaya itilmiş, bireyleri çevreleyen karamsarlık ve karanlık, onları sadece kendi *benzerleriyle* içinde oldukları duruma karşılık sadece duygudaşlığa itmiştir (Nietzsche, 2015, 145). Kurtuluş umuduna bağlanmış insanlar, kendi vicdani değerlerinden modern dönemle birlikte uzaklaşmış, yeni Batı Hristiyan kültürünün ahlâkına teslim olmuştur. Yaşanan değişimin sonucunda Nietzsche insanların sadece korku ve yalnızlığa hapsedilmesi nedeniyle modern felsefenin de meşruluğunu yitirdiğini düşünmektedir (Nietzsche, 1963, 15). Nietzsche için Batı Hristiyanlığı, moderniteyi doğurarak bu nedenle Avrupa'nın sonu olmuştur (Nietzsche, 2015, 179).

Hristiyan ahlâkı bağlamında da Batı düşüncesine egemen efendi-köle karşıtlığı, her ikisinin de kendi ahlâk anlayışını Batı kültürünün ayrılmaz parçası kılmıştır. Nietzsche için efendi ahlâkındaki anlayış, Hristiyanlık öncesi kültürün kişinin varlığını yadsımadığı dönemdekine benzerken, köle ahlâkı insan yaşamının olumsuzlanmasıyla örülü soyut kural ve yasak koyucu dönemin yansımasıdır (Spinks, 2003, 63). Evrensel niteliklerle sarmalanmış Batı kültürünün temellerine

yerleşmiş olan hümanizmi eleştiren Nietzsche için hümanizm, evrenselcilik anlayışı bağlamında insanlığı metafizik temellere dayalı değerlere doğru, kurgulanmış bir birlik ve eşitlik yanılsamasına doğru itmektedir. Batı metafiziğinin üzerine kurulduğu karşıtlıklar zeminini sorgulayan Nietzsche, tüm Batı kültürünü bu metafizik karşıtlıkların kapladığını düşünmektedir. Bu karşıtlıkların en öne çıkanları ise özellikle özne-nesne, sebep-sonuç, varlık-oluş karşıtlıklarıdır. Batı metafiziğinin düalist eğilimi, tüm düşünce biçimlerini de kaplamıştır. Hristiyanlığın Batı felsefesine etkisi, klasik ideallere açtığı savaş neticesinde doğal olmayan bir bilgiyi de bu düalist düşünce zemininde kurgulaması olmuştur. Bilginin bu bağlamda bilimsellik söylemiyle desteklenmesi de sürecin vazgeçilmez hale gelmiştir.

Moderniteyle beraber bilimsel bilgiye yüklenen konumu Nietzsche bu nedenle Nietzsche'nin hedefine yerleştirmiştir. Hakikat iddiasıyla öne sürülen modern dönemin bilgisi, Nietzsche'ye göre mitleri ortadan kaldırmaya çalışan Batı'nın yeni mitlerini yaratmıştır. Tanrı merkezli dünya görüşünden moderniteyle beraber uzaklaştığı düşüncesinde olan Batı, bilimi Tanrılaştırmaya başlamıştır. Tek-Tanrıcılığı eleştiren Batı, bilimi eleştirdiği konuma yerleştirerek insanların kendilerini küçümsedikleri, karşısında aciz olduklarını düşündükleri, günahkâr ve değersiz hissettikleri yeni bir tek-Tanrıcılığın yani modern dönemde bilimin kölesi haline gelmiştir (Higgins, 2006, 406). Nietzsche, bilimin mutlak bir gerçeğe ulaşabilme gücünde olduğu düşüncesine karşı çıkmıştır. Modern "bilimcilik", dinin yerine modern dönemde konulan bir ikâmeye dönüştürülmüştür. Doğrulanması hiçbir zaman mümkün olmayacak iddialarıyla modern bilim, Nietzsche'ye göre bu nedenle nihilizme teslim olmuştur.

Nietzsche'nin felsefeye yönelttiği eleştiriler, tarihsel kapsamı bakımından geniş olmakla birlikte bilgi ve hakikât iddialarına da doğrudan karşı çıkışlar içermektedir. Antik Yunan'a dayandırılan kökenleriyle Batı felsefesi, Sokrates ve sonrasında Platon'la beraber diyalektik argümanla güçlendirilen yanlış bir düşünce sistemi olagelmıştır. *Gerçeği* ortaya çıkarma amacındaki diyalektik, Nietzsche'ye göre hileli bir yöntem olup, hiçbir zaman inandırıcı bir açıklama sunamamış (Norris, 2002, 59), ancak felsefeyi ele geçirmiştir.

4. DE BENOIST: MODERN AVRUPA'NIN KRİZİ

De Benoist, moderniteyle birlikte Avrupa'nın tektipleştirilmesini eleştiren bir düşünür olarak kültürel özgünlüklerin ve tikelliklerin, moderniteyle birlikte karşı karşıya kaldığı tahribata odaklanmaktadır. De Benoist, Avrupa'nın düşünsel anlamda modernitenin boyunduruğu altına girdiğini, Marksizm gibi modern felsefelerle tektipleştirilmeye yöneltildiğini öne sürmektedir. Dünyanın modern ideolojilerle bir tüketim toplumuna dönüştürülmesi, emperyalizmin tektipleştirici baskısıyla değerlerinden koparılmış toplumların kendi kimliklerinden uzaklaştırılması ele aldığı başlıca konulardandır. Amerikan hegemonyasının dayattığı yaşam ve düşünce biçimleri, de Benoist için küreselleşen bir dünyanın felaketidir (Taguieff, 1993, 34-36). Zira Batı felsefesi, Hristiyanlığın evrenselcilik anlayışına teslim olmuştur. Yahudi-Hristiyan geleneği de Benoist'ya göre Avrupa'nın modern-liberalizmle yüceltilen evrenselciliğin kurbanı olmasında asıl sorumludur. Modern dönemde insanın her karakteristik özelliğini birer çöküş unsuru olarak değerlendiren Nietzsche'de olduğu gibi (Nietzsche, 2010, 97), de Benoist'da da Batı metafiziği ve Hristiyan geleneğiyle biçimlenen evrenselcilik, insanın sonunu getirmektedir.

De Benoist'ya göre İncil etnolojisi, dünyadaki tüm insanları Nuh'un torunu olarak görmekte ve bu nedenle dünyayı tek bir bütün olarak *operasyon alanına* çevirmektedir (de Benoist, 2004, 124). Batı metafiziğindeki *birlik* iddiasının Hristiyanlık ve moderniteyle yeniden güçlenmesini bir önyargı olarak değerlendiren de Benoist, bu evrenselci görüşe karşı çıkmaktadır. Zira Nietzsche'deki *üst-insan* kavramına gönderme yaparak doğanın ve Tanrı'nın yaratıcısının insanın kendisi olduğunu düşünen De Benoist, insanın kendisini aşmasını, insanın Tanrılaşması değil, Tanrı'yla ortak olması biçiminde değerlendirmektedir (de Benoist, 2004, 156). Bu durum Heidegger'in Nietzsche'nin *Tanrının ölümü* sözü üzerinden yaptığı analizde, nihilizmi varlığın yazgisından bir uzaklaşma olarak değerlendirmesi ve Varlığın özünün ışığından tamamen uzaklaşması sonucunda Varlığın yok olması olarak ifade etmesi (Heidegger, 2001, 59), Batı metafiziğindeki birlik anlayışıyla insanın ortadan kalkmasına benzerdir. Heidegger, Batı metafiziğinin son noktası olarak nihilizmi işaret etmiştir; de Benoist'daki Hristiyan dünya görüşünün insanın sonunu getirmesi de aynı çerçevede yer almaktadır. Bu nedenle Hristiyanlık temelinde kurulan gerçekler, insanın yapay bir dünyada konumlandırılmasıyla sonuçlanmış, evrenselcilik yaklaşımı da bu amaç uğruna kullanılacak bir araç olarak kurgulanmıştır.

Dolayısıyla de Benoist, Tanrı'nın Hristiyanlık aracılığıyla ortadan kaldırıldığını öne sürmektedir. Hristiyanlık, bir başarısızlığa dönüşmüştür. Yahudi-Hristiyan geleneği temelinde inşa edilen bilgi, Avrupa'yı nihilizme teslim etmiştir. Hayatın gerçeklerinin üzeri bu bilgiyle örtülmüş, Hristiyanlık ahlâkı, akli nihilizme itmiştir. Yahudi-Hristiyan ahlâkıyla biçimlenen dünya görüşü, dünyayı mitolojiden arındırmak için giriştiği tek Tanrıculukta dünyayı kutsallıktan uzlaştırmayı amaçlamış, ancak ortaya koyduğu bilgiyle kendisini bu amacın kurbanı haline getirmiştir. Kutsallığa ve geleneğe karşı çıkarak yeni bir düzen ortaya koymayı

hedefleyen bu yaklaşım, kutsalın ortadan kalktığı bir dünyayı De Benoist'ya göre tüm inançlar için dayanaksız bırakmıştır. Batı metafiziği de bu süreçte Hristiyanlık özlemi duyan dünyanın nihilizme yönelmiş arzusunun maskesini düşürmeye girişerek, dinin dünyevileşmesini amaçlamıştır. Fakat bir paradoks olarak sonuç, de Benoist'ya göre daha da güçlenmiş Yahudi-Hristiyan geleneğinin bilgisi olmuştur. *Tanrı'nın ölümüyle* değerler ortadan kalkmış olsa da modern dünya, Benoist'nın belirttiği paradoksla ilintili biçimde, Batı hümanizmini dünyevileşmeye yönelmiş bir Yahudi-Hristiyan ahlâkından başka kuracağı bir dayanak bulamamıştır (de Benoist, 2004, 195-196). De Benoist, Yahudi kimliğinin Batı'da gizlenmeye yönelmesi nedeniyle "Yahudi-Hristiyan" kavramının da zamanla "Hristiyan Batı" şeklini aldığını belirtmektedir. Bu durum, de Benoist için Batı Hristiyanlığının günümüzde Yahudiler tarafından aslında eleştirilmemesinin de bir nedeni olarak değerlendirilmektedir (de Benoist, 2004, 118-119). Öte yandan "Hristiyan Batı" olgusuyla ortaya konulan birlik kurgusu, Avrupa toplumu açısından olumlu bir sonuç yaratma gücünden yoksun kalmıştır. Çünkü modern dönemde bilgi, değerlerin ortadan kaldırıldığı, insanı yararsızlığa ve mutsuzluğa iten bir ilerleme idealinin peşinden giderek nihilizmi yaratmaktadır (Nietzsche, 2010, 99). İlerleme inancı, genişlemiş etki ve güç alanıyla birlikte dünyayı şekillendirmeye çalışmakta, evrenselcilik dayatmasıyla Hristiyan Batı'nın kültürü, dünyanın tek-tipleştirilmesinde kullanılmaktadır. Çünkü evrenselcilik, tüm yaklaşımlar için ortak bir bakış açısı sunarak tüm görüşleri tek bir merkezden biçimlendirmektedir. Ancak birlik ideali doğrultusunda kurgulanan evrenselcilikte de Benoist'nın öne sürdüğü sorunlar bununla sınırlı değildir.

Evrenselcilik, Nietzsche'de olduğu gibi de Benoist için de evrensel bir özne kavramına dayandırıldığı için sorunludur. De Benoist, evrenselciliğin ortaya koymaya giriştiği, her şeyi kapsayan ve öznenin doğasında olduğu kabulüyle

hareket eden bir teorinin standart olarak sunulmasına karşı çıkmaktadır. Aydınlanma düşüncesinin bir ürünü olarak gördüğü evrensel insan hakları fikrini de hatalı bulan de Benoist, bu düşüncelerin Batı modernitesine ait inşalar olduğunu öne sürmektedir (de Benoist, 2011, 56). Bu süreçte Aydınlanma düşüncesi ise, Yahudi-Hristiyan temellerinden bağımsız düşünülemez. Bu nedenle Avrupa'nın Yahudi ve Hristiyan kültürlerinin birlikteliğiyle beraber Hristiyanlaştırılması, Avrupa'nın ve Hristiyanlığın kendi kökenlerinden de uzaklaşması sonucunu yaratmıştır. Doğasına uymayan bir biçimin egemenliği altına giren Avrupa, de Benoist'ya göre kendi insanların da köklerinden koparak dönüştürüldüğü bir iktidara teslim olmuştur. Ancak bu süreç, Hristiyanlığın da Avrupalı biçimde evrilmesiyle sonuçlanmıştır (de Benoist, 2004, 166). Hristiyan kökenle bağdaştırılan muhafazakârlık, somut tikelin beğenisini de Hristiyan evrenselciliğine indirgeyerek ele almaktadır. Bu nedenle farklı olanların beğenisi, Hristiyan evrenselci ahlâkıyla değerlendirilerek reddedilmektedir. De Benoist için bu durum, aynı zamanda Hristiyanlıkla bağı olmayan geleneğin de inkârı anlamını taşımaktadır (de Benoist, 2018, 138). Hristiyan değerleriyle örülmüş olduğu için de Benoist'ya göre Batı'nın kurucu değerleri ve inşa ettiği sistemler, Avrupa'nın sorunlarının da nedenleri olmaktadır. Kapitalizm ve evrenselcilik, homojenleştirilmeye çalışılan Avrupa'nın sonunu getirmektedir (Bar-On, 2013, 9). Çünkü de Benoist, evrenselciliğin birlik idealinin yanında evrenselciliğe daima bir bireyciliğin de eşlik ettiğini öne sürmektedir. Bireyci kültürün yaygınlaşması, toplumun geleneksel yapısından bir uzaklaşma yaratarak bireyleri yabancılaştıkları, yalıtıldıkları ve ayrıştırıldıkları bir kültürün ortaya çıkmasıyla sonuçlanmıştır. Dolayısıyla evrenselcilik, de Benoist tarafından zararlı görülen bireycilikten bağımsız değildir. Bu nedenle de de Benoist'ya göre Batı'nın yeni değerlerinden tam bir kopuş gerekmektedir. Hristiyan bilginin egemenliğinde kurulmuş modernite, Avrupa'nın hastalığına dönüştüğü için, ulusal değerler

gözetilerek liberal, kapitalist Amerikan ahlâkından uzaklaşarak homojenleştirilmenin kısılcısından kaçınılması şarttır. De Benoist'nın bu vurgusu, Nietzsche'de de evrenselci bir boyut olarak karşımıza çıkan Hristiyan dünya algısının tektipleştirici niteliğiyle örtüşmektedir. Gerçek hayattan koparılmış bir hayatın bilgisi, çarpık biçimde kurgulanmış yalan bir dünyaya göre yaşamı dayatmaktadır. De Benoist'da bu bilginin günümüzdeki etkisiyle karşılaşmamız mümkündür; de Benoist, insanın sıkıştırıldığı girdabın Amerikanlaştırılmakta olan dünya üzerinden bir örneğini göstermektedir. Bugün Amerikanlaştırılarak kapitalist sistem içine yerleştirilen insan, Nietzsche'de Hristiyanlaştırılan ve sonrasında modernleştirilen insanla aynı geleneğin kurbandır. Evrenselcilik ve evrensel idealler, iki düşünürün döneminde de farklı isimlerle hayatta kalmaya devam etmektedir.

Nesnelliği de yozlaştıran bir unsur olarak evrenselcilik, nesnelerin doğasına dair kapsayıcı bilgi ortaya koyma gayesiyle hareket eden bir kavramsallaştırmadan ibarettir. Bireyin vicdanına göre değerlendirme yapabilmesinin önüne bir set çeken evrenselcilik, iyinin, doğrunun, yanlışın ya da güzelin sınırlarını kendi bilgisi kapsamında dayatmaktadır (de Benoist, 2011, 18). Hristiyan bilgi geleneğiyle şekillenen Batı metafiziği de bu bağlamda öznenin vicdanına, tercihlerine ve düşüncelerine duyarsız kalarak onu öldürmektedir. Modern dönemin bilgisi de Benoist'ya göre böylece Batı düşünce geleneğinde bir *düşünümsellik eğilimi* yaratmıştır. Vicdanın hakikâtinin yerini, kamusal alandan tamamen ayırmış bir özel alan inşasında gösteren bu eğilim, Hristiyan birlik anlayışının egemenliğinde Batı'nın bireyciliğinin de temellerinden olmuştur. De Benoist'nın Hristiyan yolu olarak tanımladığı bu durum, evrenselciliğin modern bir pratiği olarak Batı kültürüne sirayet etmiştir (de Benoist, 2011, 24-25). Batı kültürü bu etkileşim nedeniyle emperyalizmini biçimlendirmiştir. Evrenselciliğin zamanla Batı'nın

sömürgeci politikalarını beslemeye başlaması, de Benoist'ya göre benzerlerden kurulu bir birlik amacıyla totaliterlik ile sonuçlanmıştır. Batı'da bu kültürün egemenliğini güçlendirmesiyle birlikte dünya metalaştırılmış, dünyada bir birlik amaçlayan ideolojik temeller tam aksi sonuçlar doğurarak daha fazla parçalanmayı beraberinde getirmiştir (de Benoist, 2017, 19-20). Hristiyanlık bağlamında kurulmuş olan ve Batı'yı yöneten *birlik* ideolojisi, benzerlerin üstünlüğünü örten bir örtü görevi görmeye başlamıştır. Popülerleşmeye başlayan kültürel eğilimler sonucunda tektipleştirme ve ötekileştirme artmıştır. Fark üzerine kurulmuş ayırıştırma stratejileri, farklılıklara karşı acımasız bir savaş başlatmıştır. Dolayısıyla bütünleştirme ve *birleştirme* hedefi, ötekileştirmenin ve dışlamanın aracına dönüşmüştür. Modernitenin bilgisinin homojenleştirme eğilimi, sapma olarak gördüğü tikel unsurları ortadan kaldırmaya yönelmiştir. De Benoist'ya göre modernitenin tarihi de bu yüzden bir tektipleştirme tarihidir. Felsefi-ahlâki ve politik zeminlerde kurulan tektipleştirme stratejileriyle Batı, bir merkez haline getirilmiştir. Modernitenin bilgisinin genel-geçer kabul edilmesiyle *birlerin* ideolojisi, dünyanın geri kalanının sınıflandırılacağı bir başlangıç noktasına çevrilmiştir (de Benoist, 2017, 26-27). Bu nedenle dünyanın Batılılaştırılması, yaşam şekillerinin tektipleştirilmesi, farklara yönelmiş yok etme güdüsüyle şekillenmektedir. Öte yandan artan sosyal ve ekonomik eşitsizlikler de homojenleştirme ve eşitleme amacındaki bilginin bir başka paradoksal sorunu olarak ortaya çıkmaktadır.

Homojenleştirme amacının temelinde yatan Hristiyan ahlâki, *birliğin* öncelikle teolojik zeminde inşa edildiğini göstermektedir. Bireylerin kendi özellikleri yerine Tanrı'yla olan ilişkileri bağlamında eşitlendiği Hristiyan anlayış, her bir bireyin eşit kabul edilmesini içermektedir. *Birlik*, moderniteyle beraber Batı-merkezciliği besleyecek olan düşünce geleneğindeki ilerleme fikrini de bu bağlamda

besleyerek, tüm eşit insanların Hristiyan idealleri doğrultusunda hareket ederek zaman içinde *birleşeceği* çerçeveyi çizmektedir. Bu nedenle ilerleme düşüncesi de Hristiyan kökenli bir düşüncedir (de Benoist, 2017, 18). Nietzsche'nin insanlığın *ilerlemediğini* öne sürmesi ve *ilerleme* kavramını aslında Hristiyanlığın yükselişi olan bir çöküşün ifadesi olduğunu düşünmesi (Nietzsche, 2010, 81), de Benoist'da kendisine yeniden yer bulmaktadır. Bu bağlamda Yahudi-Hristiyan kökenli Batı Hristiyanlığının başlangıcından beri kendisini mitsiz bir din olarak konumlandırması, de Benoist'ya göre Batı'nın karakterinde belirleyici olmuştur. Mitler, dünyayı kutsallaştıran araçlar işlevi görürken, Yahudi-Hristiyanlığın egemenleşmesiyle beraber Kitab-ı Mukaddes'teki "doğal" büyüye karşı olan düşmanlık yükselişe geçmiştir. Bu sürecin sonunda mitler birer bilme yöntemi olmaktan çıkarak bilginin nesnesine dönüşmüştür (de Benoist, 2018, 103). Batı'nın mitten arındırılması süreci, öte yandan logosun mitleştirilmesiyle sonuçlanmıştır. Batı metafiziğinin logos-merkezci inşası, mitten arındırılmak istenilen kültürün, Hristiyan ahlâkı çerçevesinde yeniden logos-merkezci biçimde örgütlenmesiyle sonuçlanmıştır.

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Nietzsche için Budizm'den sonraki en büyük nihilist hareket olan Hristiyanlık, Batı düşüncesinde Antik Yunan'dan sonra bir kopuş yaratan Platonculuğun ardından, dünyanın inkârıyla sonuçlanacak bir süreci besleyen en büyük güç olmuştur. Yaşamın değersizleştirilmesi, Hristiyan idealleri uğruna yaşama dâhil olmanın dışlanması, bir kurtuluş umudu peşinde kendisini asketik ahlâka feda eden insanların sonunu getirmiştir. Nietzsche'de bu nedenle nihilizm, temellerini aldığı Hristiyanlıkla birlikte dekadansın sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Moderniteyle birlikte yeniden güçlü biçimde yaşamı esir alan bu ahlâk, Batı felsefesinin de sonu olmuştur.

Aydınlanma ve sonrasında Batı düşünce geleneği Nietzsche'ye göre *Tanrı'yı öldürmüştür*. Kozmolojiden ahlâk alanına dek dünyayı algılama, bilgi ve biçimlerini modern biçimde dönüştürmeye girişen bu süreçte Hristiyan dünya görüşü güçlenmiştir. Bu durum, mitlerin geleneksel yapısına karşı bir hareket olan modernitenin yeni bir mit yaratarak dünyayı rasyonel örgütleme yoluna girmesiyle sonuçlanmıştır. Tanrısız kalan Avrupa, geleneğinden ve kendisinden soyutlanarak Yahudi-Hristiyan geleneğinin yeni modern çerçevesine sıkıştırılmıştır. Nietzsche'ye göre Avrupa'nın moderniteyle girdiği girdap, bu krizle sonuçlanmıştır. Nietzsche'den yıllar sonra de Benoist da Avrupa'nın modern ve Hristiyan bilgisinin yarattığı yıkıma odaklanarak, Avrupa'nın evrenselciliğe kurban edildiğini öne sürmüştür. Hristiyan birlik anlayışı, evrenselci ve hümanist modern bilgi ile dünyanın tekipleştirilmesiyle sonuçlanan bir soruna dönüşmüştür. De Benoist da, tıpkı Nietzsche gibi geleneklerinden koparılan Avrupa'nın moderniteyle birlikte yaşadığı krizin Hristiyan kökenlerini eleştirmektedir.

İki düşünür bağlamında bir değerlendirmeye gittiğimizde Hristiyan ahlâkı, modern dönemde eşitlik, özgürlük, demokrasi, evrensellik gibi söylemlerle birlikte kendisine yeni bir alan açmıştır. Bu alan, saydığımız kavramların "insan için faydalı" biçimde değerlendirildiği modern düşünce geleneği içinde kucaklanarak aslında insanlığın yok edilmesini "süslemiştir". Hristiyan dünya görüşü, Batı metafiziği içinde yerleşmiş biçimde varlığını devam ettirdiği müddetçe insanın kendisini aldatması, yalan ve çarpık bir dünya algısının sürekliliğinin sağlanmasında bir rol oynamaktadır. Bu rol sayesinde kontrol mekanizması çalışmakta; modern dünyaya uygun bireylerin yaratılması ve

denetlenmesi sağlanmaktadır. Özellikle de Benoist'nın evrenselcilik ve hümanizm eleştirileri, bu tektipleştirmenin kontrol mekanizmasına yönelik bir karşı çıkıştır. Modernitenin kutsanması, kutsallarla kutsanması karşısında kutsalın aslında yıkıldığını, insanın değersizleştirildiğini ve bunun kapitalist bir dünya düzenini kuracak evrensel değerler söylemiyle gerçekleştirildiğini öne çıkaran de Benoist, Hristiyan birlik anlayışının modern dönemdeki işlevini ifşa etmektedir. Bu ifşa, düşünürün öncülü olan Nietzsche'den aldığı ilhamdan bağımsız değildir. Avrupa'nın çöküşü tezlerini Hristiyanlık bağlamıyla irdeleyen Nietzsche, dünyanın yeniden kurgulanıp sahteleştirildiği bu düzenin getireceği felaketleri önceden işaret etmiştir. Hristiyanlık, insan doğasında olmayan "şeyleri" onun doğal gibi kurgulamıştır; insan, insanlığının kurban edilmesine karşın bir kutsanmışlık ve kurtarılmışlık ideali peşinde Tanrı'nın krallığını yüceltmek adına kendisinden vazgeçmiştir. Bu vazgeçiş neticesinde, dünyanın yeni işlevlerle yeniden kurgulanması ve insanın nihilizme itildiği bir düzende zayıflatılarak yalnızca araçsallaştırılması amaçlanmıştır. De Benoist'da Avrupa'nın yeniden kendine gelmesi çağrısının varlığı, insanın araç haline getirilip şeyleştirildiği dünya düzeninden kurtulmasına yönelik bir çağrı olarak bu nedenle önemlidir.

Batı felsefesini biçimlendiren düşünsel kalıplar olarak evrenselcilik, hümanizm, birlik gibi kavramların sorgulamasını yapan Nietzsche ve de Benoist, modernitenin bireyleri kendiliklerinden koparan yeni bir mit yarattığı görüşündedir. Bu mit, modern dönemle birlikte teolojik dogmalara karşı çıkan ve insan merkezli yeni bir dünya görüşü ortaya koymaya çalışan rasyonel aklın yeni dogması olarak, akli ve insanı her iki düşünüre göre de esir almaktadır. İki düşünür için de modern dönemin birlik ve evrenselcilik iddiaları, hakikat tutkuları kadar sorunludur. Zira birlik adı altında farklılaştırma dışlama stratejilerinin uygulandığı, tamamen Batı merkezci olan bu yaklaşım, evrenselcilik adı altında bireyleri ve

toplumları bütünleştirmenin aksine ayrıştırmakta ve yalıtılmaktadır. Bunu yatırken etkisi altında olduğu Platoncu gelenek ve Hristiyan dünya algısı bağlamında düalist bir düşünce sistemi benimseyen Batı metafiziği, Nietzsche ve de Benoist'da da görülebileceği üzere doğal olmayan bir ayırım üzerinden yaşamın ve insanın dışlandığı bir felsefi gelenek inşa etmiştir.

Çıkar Çatışması Bildirimi:

Çıkar çatışması yoktur.

Destek/Finansman Bilgileri:

Destek/finansman yoktur.

Etik Kurul Kararı:

Etik kurul kararına ihtiyaç yoktur.

KAYNAKÇA

- Bar-On, T. (2013). *Rethinking the French New Right : Alternatives to Modernity*. Routledge.
- de Benoist, A. (2004). *On Being a Pagan* (J. Graham & G. Johnson, Çev.). Ultra.
- de Benoist, A. (2011). *Beyond Human Rights: Defending Freedoms* (A. Jacob, Çev.). Arktos Media.
- de Benoist, A. (2017). *View from the Right: A Critical Anthology of Contemporary Ideas* (R. A. Lindgren, Çev.; Vol. 1). Arktos Media.
- de Benoist, A. (2018). Conserve What? The Equivocations of Conservatism. *Telos*, (183), 135-143.

- de Benoist, A. (2018). *View From The Right: A Critical Anthology of Contemporary Ideas* (R. Adwan, Çev.; Vol. 2). Arktos Media.
- Delanty, G. (2000). *Modernity and Postmodernity: Knowledge, Power and the Self*. Sage Publications.
- Delanty, G. (2013). *Formations of European Modernity: A Historical and Political Sociology of Europe*. Palgrave Macmillan.
- Doyle, T. (2018). *Nietzsche's Metaphysics of the Will to Power*. Cambridge University Press.
- Heidegger, M. (2001). *Nietzsche'nin Tanrı Oldü Sözü ve Dünya Resimleri Çağı* (L. Özşar, Çev.). Asa Yayıncılık.
- Hekman, S. (1999). *Bilgi Sosyolojisi ve Hermeneutik: Mannheim, Gadamer, Foucault ve Derrida* (H. Arslan & B. Balkız, Çev.). Paradigma Yayınları.
- Higgins, K. M. (2006). Rebaptizing our Evil: On the Revaluation of All Values. In *A Companion to Nietzsche* (pp. 404-418). Blackwell Publishing.
- Küçükalp, K. (2008). *Batı Metafiziğinin Dekonstrüksiyonu: Heidegger ve Derrida*. Sentez Yayıncılık.
- Megill, A. (1998). *Aşırılığın Peygamberleri: Nietzsche, Heidegger, Foucault, Derrida* (T. Birkan, Çev.). Bilim ve Sanat Yayınları.
- Nietzsche, F. (1963). *Yunanlıların Trajik Çağında Felsefe* (N. Hızır, Çev.). Elif Yayınları.
- Nietzsche, F. (2003a). *Böyle Buyurdu Zerdüşt* (M. Bahar, Çev.). Kum Saati Yayınları.
- Nietzsche, F. (2003b). *Şen Bilim* (L. Özşar, Çev.). Asa Kitabevi.
- Nietzsche, F. (2009). *Deccal* (S. Kutoğlu, Çev.). Alter Yayıncılık.
- Nietzsche, F. (2010). *Güç İstenci* (N. Epçeli, Çev.). Say Yayıncılık.
- Nietzsche, F. (2011). *Ecce Homo: Kişi Nasıl Kendisi Olur* (C. Alkor, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Nietzsche, F. (2013). *Ahlakın Soykütüğü Üzerine* (A. İnam, Çev.). Say Yayınları.
- Nietzsche, F. (2015). *İyinin ve Kötünün Ötesinde: Bir Gelecek Felsefesini Açış* (A. İnam, Çev.). Say Yayınları.
- Nietzsche, F. (2021). *Tragedyanın Doğuşu* (M. Tüzel, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Norris, C. (2002). *Deconstruction: Theory and Practice*. Routledge.
- Sorgner, S. L. (2007). *Metaphysics Without Truth: On the Importance of Consistency Within Nietzsche's Philosophy*. Marquette University Press.
- Spinks, L. (2003). *Friedrich Nietzsche*. Routledge.
- Taguieff, P.-A. (1993). Discussion or Inquisition? The Case of Alain de Benoist. *Discussion or Inquisition? The Case of Alain de Benoist*, (98/99), 34-54.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In this article, Nietzsche's critique of Western philosophical traditions is examined, focusing on how he analyzes the crises facing modern Western societies and their roots. According to Nietzsche, the metaphysical traditions of the West and the Christianity that supported them have prepared the ground for Europe's downfall. By conceptualizing the death of God, Nietzsche evaluates the philosophical and lifestyle constraints that trap individuals, pointing to universal, monistic approaches introduced by modernity, which are closely tied to Christianity. Similarly, Alain de Benoist, a prominent figure in contemporary French thought, mirrors Nietzsche's critiques of modernity and Christianity, arguing that they are responsible for the decline of Europe. De Benoist suggests that the world has evolved into a uniformity dominated by American influence, and this Western-driven imposition is rooted in the Christian notion of unity. The article also explores how Nietzsche and De Benoist's thoughts on Western philosophy, modernity, and Christianity offer a framework for understanding the crisis facing modern Europe and the construction of knowledge during this period. Both thinkers argue that Christianity has eradicated true understanding through its domination of knowledge systems. According to De Benoist,

Christianity's influence has led to the rise of nihilism in Europe by undermining authentic knowledge, replacing it with an imposed, universal form of understanding. This Christian-dominated knowledge has resulted in a world where life's truths are veiled, and reason has been driven into nihilism.

Method

The article concludes by emphasizing the need to break away from the Christian-based knowledge systems that have shaped modern European identity. It argues for the importance of returning to national traditions and rejecting the homogenizing forces of global capitalism and universalism. Through this framework, the article highlights the ongoing relevance of Nietzsche and De Benoist's critiques in understanding the crisis of modern Europe, which, according to both philosophers, is rooted in the Christian metaphysical tradition and the global spread of Western-centric ideals.

Findings (Results)

De Benoist argues that the Christian conception of unity, which advocates a universal subject, lies at the core of modern Europe's crisis. Christianity's traditional view has forced Europe into a state of homogenization, with universalism and capitalism driving this process, leading to a crisis within European culture. This homogenization, according to De Benoist, arises from the failure of Christianity to accept diversity and has contributed to the erosion of national and cultural identity within Europe. He critiques the rise of capitalist, American moral systems and calls for a departure from these Western-imposed values in favor of national traditions.

Both Nietzsche and De Benoist criticize the idea of universalism, as it disregards individual conscience and imposes an external set of values on society. In Nietzsche's view, the modern era's adoption of universal human rights and ideas of progress represent a continuation of the Christian tradition, which has resulted in the devaluation of life and the rise of nihilism. Similarly, De Benoist critiques the universalist ideology that seeks to standardize humanity under a single cultural and moral system, which he sees as a form of intellectual tyranny.

Furthermore, De Benoist and Nietzsche both identify that Christianity, through its moral and metaphysical foundations, has created a worldview that alienates humanity from its true essence. Nietzsche specifically argues that Christianity's moral framework has led to a denial of life, reducing human existence to mere tools for achieving salvation. This denial of life, Nietzsche believes, has paved the

way for modern nihilism, which results in a crisis of values in contemporary Europe. De Benoist agrees, suggesting that the Christian moral framework, combined with modernity, has eroded authentic cultural diversity, creating a homogenized, capitalist global order.

De Benoist highlights the contradiction inherent in the universalist project, which aims to unify all people under a single moral and political system. He argues that this project, rooted in Christian ideas of equality and progress, has instead fostered division, fragmentation, and inequality in the modern world. The pursuit of progress, De Benoist claims, has led to the destruction of cultural and national identities, and the imposition of a singular, Western-centric worldview on the rest of the world.

Conclusion and Discussion

In conclusion, both Nietzsche and De Benoist critique the role of Christianity in shaping Western thought and its negative impact on European culture. Nietzsche's philosophy of nihilism, which traces its roots back to Christianity, serves as a warning about the dangers of universalism, the erosion of individuality, and the false ideals that dominate modern life. De Benoist's criticisms of the homogenizing forces of modernity and universalism, particularly through the lens of Christianity, align closely with Nietzsche's warnings about the future of Europe. Both thinkers argue that modernity, driven by Christian-derived values, has led to a crisis of meaning, with humanity trapped in a system that prioritizes conformity over diversity, leading to alienation and destruction. Thus, the purpose of this article is to critically analyze how both Nietzsche and De Benoist view the crisis of modern Europe through their critiques of Christianity and universalism, and to highlight the ongoing consequences of these ideological forces in contemporary global dynamics. Their work serves as a cautionary tale about the dangers of losing cultural and philosophical diversity in the pursuit of a singular, homogenized worldview.